

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Skärgårdsinstitutet vid ÅA fokuserar mera på den skärgårdsrelaterade forskningen vid Akademin
 - Lågkonjunktur – uppsving för glesbygden?
 - Finländska Leader ”erövrar världen” – läs senaste nummer av *Liiteri*
 - Årsskiftet medförde 32 kommunsammanslagningar
 - Närdemokratin naggas i kanterna vid kommunsammanslagningar visar forskningsrapport
 - Läs även detta: **Fotbollstränare och dansbandsorkester toppar "Årets lantis"-lista i Sverige* **Riksdagsspörsmål för en effektivisering av landsbygdens utvecklingsprogram* **Paradoxal statlig kommunpolitik – YTR:s nätkolumn* **Vårens landsbygdsstudier vid ÅA inleds nästa vecka*
-

SKÄRGÅRDSINSTITUTET VID ÅA FOKUSERAR MERA PÅ DEN SKÄRGÅRDSRELATERADE FORSKNINGEN VID AKADEMIN

Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi (ÅA) har beslutat börja jobba mera med att fokusera på den skärgårdsrelaterade forskningen som bedrivs vid ÅA. Som inledning har ett forum arrangerats för skärgårdsforskning, avsett dels för forskare, dels för andra intresserade i bl.a. organisationer och kommuner. Sammanlagt 25 personer mötte upp, många från Åland eller med åländsk anknytning. Under forumet fördes diskussioner om vilka forskningsteman som skulle vara viktiga ur de små skärgårdssamhällenas synvinkel och hur den tvärvetenskaplighet som är förknippad med skärgård kan förverkligas över fakultetsgränserna. Man konstaterade att hållbar utveckling kan vara det kitt som håller samman de övriga viktiga aspekterna – kulturen, boendet, näringslivet o.s.v. En fråga som uppstod var hur lärare i olika ämnen vid ÅA, bättre kunde handleda studeranden och inspirera dem till att välja skärgårdsrelaterade ämnen för sina uppsatser och pro graduarbeten. Ytterligare fördes diskussioner om hur forskningen kunde synliggöras bättre, t.ex. på Skärgårdscentret Korpoström, och hur aktuell skärgårdsforskning presenteras på ett intressant sätt i tidskriften Skärgård. Vad gäller den nya strategin för Skärgårdshavets biosfärområde, kan den leda till ett närmare samarbete mellan biosfärområdet och ÅA och Åbo universitet, vilket i sin tur kan innebära att skärgårdsforskningen bildar en egen enhet inom biosfärområdet, där nya forskningsprojekt kan diskuteras och planeras. Skärgårdsinstitutet skulle här få en ledande funktion. Under detta år arrangerar institutet *Forum för skärgårdsforskning* (öppna för alla intresserade) med jämna mellanrum. Vid varje tillfälle fördjupar man sig i ett forskningsområde eller ger exempel på aktuell skärgårdsforskning, även utanför ÅA. *Uppgifterna är från Lärlust (4/2008), som är språkrör för Fortbildningscentralen vid Åbo Akademi. Tidningen kommer inom kort att finnas som länk under adressen <http://www.abo.fi/public/Content/Document/document/10150>.*

LÅGKONJUNKTUR – UPPSVING FÖR GLESBYGDEN?

Kan lågkonjunkturen göra att glesbygden får ett uppsving? Enligt Glesbygdsverket i Sverige kan många av dem som flyttat från glesbygden välja att nu flytta tillbaka. En ort som förlorat både invånare och arbetstillfällen under många års tid är Karesuando i Norrbotten. I en ombyggd ladugård utanför Karesuando, omkring 200 kilometer nordost om Kiruna, har Göran Esberg sin kokosboll- och chokladpralinverksamhet. Han anser att ett eget företag nästan är den enda lösningen för att överleva i glesbygden. Vissa perioder har över 25 procent av Karesuandos invånare varit arbetslösa. I dag är arbetslösheten omkring sju procent på en ort som har ca 300 personer. Utredaren på Glesbygdsverket Jörgen Lithander tror att lågkonjunkturen faktiskt kan bidra till att befolkningen på små orter som Karesuando ökar. Under 1990-talskrisen skedde en återflyttning till vissa områden, samtidigt som nyföretagandet gick upp. Samma sak kan hända igen. I dag bor bara knappt två procent i glesbygden, vilket innebär att man har mer än 45 minuters resa till närmaste tätort.

Uppgifterna är från Sveriges Radio – Ekot och finns under webbadressen <http://www.sr.se/ekot/artikel.asp?artikel=2546932>.

FINLÄNSKA LEADER ”ERÖVRAR VÄRLDEN” – LÄS SENASTE NUMMER AV *LIITERI*

Tiotal utländska besökargrupper med intresse av landsbygdens ”bottom up”-utveckling kommer varje år för att bekanta sig med hemligheten bakom den finländska Leader-metodens framgång. Besökarna är inte enbart européer, utan kommer från alla kontinenter. För två år sedan berättade en holländsk grupp roat, hur de varit värdar och lärt finländska aktionsgrupper i det inledande skedet vid slutet av förra årtiondet, men att det nu var holländarnas tur att lära sig av finländarna. För en tillämpning av Leader utanför EU jämförde verksamhetsledaren för Joutsenten reitti ry Petri Rinne och Philip Wade från OECD, som under sin karriär gjort flera ”place-based policies”-utvärderingar, Leader-programmen i Finland, Irland och Tjeckien för att utfärda rekommendationer om spridning (*A LEADER Dissemination Guide Book*, http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/670/YTR_5_08_web.pdf). Liksom i alla tidigare programutvärderingar framkom det även i expertintervjuerna i Finland, att byråkratin är största hindret för en effektiv tillämpning av Leader. I jämförelse med Irland var kontrasten speciellt stor, ty där anses metoden som ett flexibelt och obyråkratiskt arbetssätt. Joutsenten Reitti med Petri Rinne genomför å sin sida ett YTR-projekt i Alto Ligonha provinsen i Zambia. Det här Leader-experimentet motsvarar en finländsk aktionsgrupp, vad gäller områdets storlek och befolkningsunderlag. Utvecklingspolitiska experter är skeptiska, då man konstaterar, att för tjugo år sedan togs element i Leader just från de metoder för medinflytande som användes i utvecklingsländerna. Men utvecklingen går framåt. Den erfarenhet av tillämpningen och spridningen av Leader som samlats under 20 års tid i 27 länder och över tusen landsbygdsområden, kan säkert ge något nytt att lära sig av. I slutändan spelar det ändå ingen roll om metoden heter Leader, mikrokredit eller om man använder någon annan av de nya modetermer som hela tiden avlöser varandra inom de konsultledda utvecklingsprojekten. Det väsentliga är att krafter frigörs på lokal nivå och att utvecklingsmöjligheterna ökar. Förutom det här ämnet, Finländska Leader sprider sig i världen, tas följande upp i december månads *Liiteri* – *Nyheter från en levande landsbygd*:

- Ledarartikel – Ett stort tack till alla som deltog i de regionala seminarierna!
- Häslökontroll ger landsbygdsutvecklingen nya utmaningar
- Planeringen av fiskeracentret i Kuusamo inleds med Kalaleader-medel
- Finansiering för gränsöverskridande samarbete från Mål 3- och ENPI-programmen
- Det är roligt på landet: Green Care-modellen ger landsbygden livskraft
- Syrjäsiljällä – en studie om könsrollernas betydelse på landsbygden

Nyhetsbrevet (December 2008, 04/08) kan läsas på jord- och skogsbruksministeriets hemsida

under webbadress http://mmm.multiedition.fi/liiteri/uutiskirje/liiterit/4_2008/se/index_se.php.

ÅRSSKIFTET MEDFÖRDE 32 KOMMUNSAMMANSLAGNINGAR

Som en följd av kommunsammanslagningarna vid årsskiftet, som berör sammanlagt 99 kommuner, har Finland nu 348 kommuner. De största kommunsammanslagningarna finns i områdena Salo, Tavastehus, Kouvola och Jyväskylä. Antalet ekonomiska regioner minskade vid årsskiftet med fem, vilket innebär att det nu finns sammanlagt 69 regioner. Indelningen i ekonomiska regioner påverkar inte indelningen i nationella stödområden eller EU-stödområden, eftersom dessa områden gäller till utgången av år 2013. Även indelningen av de specialomsorgsdistrikt, som svarar för specialomsorgen för utvecklingsstörda, uppdateras. I den nya distriktsindelningen vid årsskiftet beaktas kommunsammanslagningarna 2009 och eventuella sammanslagningar av specialomsorgsdistrikt och sjukvårdsdistrikt. Statsandelen för driftskostnaderna inom social- och hälsovården stiger från 32,74 procent till 34,64 procent, medan underhållsstödet, ersättningarna för hälso- och sjukvårdskostnaderna för utlänningar, samt ersättningarna för rättspsykiatriska undersökningar av barn och unga kommer framöver att skötas och finansieras av staten. Produktionen av intressebevakningstjänster inom förmyndarverksamheten överförs från kommunerna till staten vid årsskiftet som ett led i kommun- och servicestrukturreformen. *Uppgifterna är från Finlands Kommunförbunds pressmeddelande (30.12.2008) som finns att läsas i sin helhet under webbadressen http://www.kommunerna.net/k_perussivu.asp?path=255;264;271;574;132444;144760;145368.*

NÄRDEMOKRATIN NAGGAS I KANTERNA VID KOMMUNSAMMANSLAGNINGAR VISAR FORSKNINGSRAPPORT

Färre förtroendevalda och -uppdrag, längre avstånd till kommuncentrum, samt sämre social representativitet i kommunfullmäktige är alla följderna av kommunsammanslagningarna i Ekenäs år 1977 och 1993, visar Vera Schoultz forskningsrapport *Valdeltagandet i Vågskålen?*, som i november 2008 gavs ut i serien Meddelanden från Svenska social- och kommunalhögskolan. Det som fram till slutet av 2008 är kommunen Ekenäs, har före 1977 bestått av fem kommuner: Ekenäs stad, Ekenäs landskommun, Bromarv, Tenala och Snappertuna. År 1977 gick staden, landskommunen och Snappertuna ihop till kommunen Ekenäs, medan Bromarv och Tenala gick samman till den nya kommunen Tenala. År 1993 slogs de här två kommunerna ihop till det som var Ekenäs ända till slutet av 2008. Från början av detta år har så Ekenäs tillsammans med Pojo och Karis bildat kommunen Raseborg. Schoultz har i sin undersökning utgått ifrån sju olika demokratiindikatorer, då hon undersökt hur kommuninvånarnas möjlighet att påverka har förändrats: valdeltagande, antal partier i kommunen, maktkoncentration, social representativitet, geografiska avstånd, antal förtroendeuppdrag och antal förtroendevalda. Undersökningen visar på att de fyra sistnämnda indikatorerna har förändrats till det sämre. Att antalet fullmäktigeplatser och förtroendeuppdrag har minskat, är inget oväntat, men det har stor inverkan på medborgarnas möjlighet att delta. År 1976 fanns det i de fem dåvarande Ekenäs-kommunerna sammanlagt 770 förtroendeuppdrag, medan det i Raseborg kommer att finnas ca 160. En annan sak som även blivit sämre, är det geografiska avståndet till kommunens centrum. Men det finns också positiva effekter, där indikatorerna för antal partier i kommunen och maktkoncentrationen blev båda bättre i och med kommunsammanslagningarna. Undersökningen beaktar inte den ekonomiska biten, vilken ofta dominerar då man planerar kommunsammanslagningar. Schoultz tycker att det är viktigt att man tar även den demokratiska biten i beaktande, även om den inte går att mäta i pengar. En sak som hon märkte i undersökningen, var att många väljare från de mindre orterna inom Ekenäs kommun fortfarande röstar lokalt. Man väljer bort ideologi och röstar i stället på någon från den egna orten, även om han eller hon ställer

upp för ett parti som inte helt speglar ens värderingar. Den lokala identiteten verkar således bestå länge efter att administrativa gränser suddats ut. Schoultz tycker även att det här är något man kunde ta vara på. Byaföreningar och -råd är sammanslutningar som redan existerar på de mindre orterna i Ekenäs. Men Schoultz ser gärna att konceptet kunde utvecklas, så att små orter kunde få mer att säga till om, när det gäller just den egna kommundelen och pekar på kommunalförvaltningen som förekommer i Sverige. *Uppgifterna är från en artikel i Finlands kommuntidning nr 9/2008, skriven av Henric Öhman. Se även kommuntidningen under webbadress http://www.kommunerna.net/k_tiedotepankki_2.asp?path=255;264;76738 och info om undersökningen på adressen <http://sockom.helsinki.fi/info/meddelande.html>.* **Svenska studiecentralen har gett ut en bok i demokratikonsekvensbedömning, DKB – Handbok i demokratikonsekvensbedömning, vilken har skrivits av Christina Öling. DKB-modellen tar fasta på elva olika variabler för att mäta demokratin ur lite olika synvinklar, där Österbotten samt olika diskuterade kommunreformer i Österbotten som förekom då, används för att visa på modellens användningsområde. Handboken finns på studiecentralens hemsida under webbadressen <http://ssc.huset.fi/files/handbocker/Dkb.pdf>.**

LÄS ÄVEN DETTA

Fotbollstränare och dansbandsorkester toppar "Årets lantis"-lista i Sverige

Tidningen Land har utsett Kalmar FF:s tränare Nanne Bergstrand till "Årets hetaste lantis". Motiveringen till att fotbollstränaren Bergstrand toppar listan på 100 personer som gjort en viktig insats för landsbygden under året lyder: "Med SM-guldet drog Nanne Bergstrand ner brallorna på storklubbarna och gjorde Kalmar till ny huvudstad i Fotbollssverige. Framgångsreceptet blir klassiskt: Stort ledarskap, hängivna spelare och isterband som bonus". På listan över de personer – som enligt tidningen satt en liten ort på kartan, tagit tag i en landsbygdsfråga eller gjort landsbygden attraktiv och spännande – finns på andra plats vinnarna i SVT:s Dansbandskampen Larz-Kristerz från Älvdalen. På sjätte plats återfinns Tommy Hammarström, som bor i Eda och skriver krönikor om landsbygden i Expressen – "klokare, kunnigare och mer pedagogiskt än kanske någon annan", enligt tidningen. Owe Nordling i Kil finns på nionde plats för att han drivit projektet By-Macken, som kan vara en räddning för små bensinmackar på landsbygden. Läs mer under webb adresserna [http://www.smp.se/sport/tt_sport/nanne-bergstrand-arets-lantis\(1062231\).gm](http://www.smp.se/sport/tt_sport/nanne-bergstrand-arets-lantis(1062231).gm) respektive <http://www.vf.se/Nyheter/Varmland/Flera-varmlanningar-bland-arets-lantisar-090103.aspx>.

Riksdagsspörsmål för en effektivisering av landsbygdens utvecklingsprogram

Riksdagsman Pertti Hemmilä (saml) har lagt fram ett skriftligt riksdagsspörsmål om en effektivisering av landsbygdens utvecklingsprogram. Hemmilä vill veta vad regeringen tänker vidta för åtgärder i klargörandet av verksamhetsformerna och praxisen för *Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland*, för att kunna garantera en jämbördig, rättvis och konsekvent behandling av projektfinansieringsansökningarna, och hur regeringen avser att ta hänsyn till den kommande feedbacken i korrigering av läget. Hemmilä konstaterar, att på det svar som han fått av jord- och skogsbruksminister Sirkka-Liisa Anttila (centern) i den tidigare ställda, skriftliga frågan, kom det mängder med svar från många aktionsgrupper i olika delar av landet. I dessa svar kommer det fram brister och korrigeringsbehov i det praktiska arbetet. Läs mer på adress <http://www.kylatoiminta.fi/fi/maaseutuplus/body0=3764>. Hemmiläs skriftliga riksdagsspörsmål finns i sin helhet (på finska) under webbadressen http://www.parliament.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_1028_2008_p.shtml#asiakirja-alku.

Paradoxal statlig kommunpolitik – YTR:s nätkolumn

Samtidigt som staten betslar kommunerna i skuggan av PARAS-projektet för att

dämpa sina kostnader, besluter man i riksdagen att införa nya lagstadgade uppgifter för kommunerna. Kommunernas möjligheter att sköta sina grunduppgifter förbättras inte genom kommunsammanslagning, ifall förhållandet mellan finansieringsgrunden och de av staten stiftade, obligatoriska uppgifterna är sanningslös. Vidare har den samhälleliga och regionala ojämlikheten konstaterats öka snabbt i Finland under de senaste åren, nästan i OECD-toppfart. Ifall man även i statsrådets, riksdagens och ministeriernas korridorer uppriktigt vill ta hand om vittringen av grundservicen, måste man ta i beaktande att serviceproduktionen och även kostnaderna för landsbygden och de glesbebyggda områdena, är helt annorlunda än i centran och tätbebyggelse. *Läs mer (på finska) vad Ritva Pihlaja, sekreterare för Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) temagrupp för medborgarorganisationer och forskare vid Helsingfors universitets Ruralia-institut, skrivit i nätkolumnen för januari på adress http://www.maaseutupoliikka.fi/index.phtml?917_m=944&s=328.*

Vårens landsbygdsstudier vid ÅA inleds nästa vecka

Enheten för landsbygdsforskning vid Samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten vid Åbo Akademi (ÅA) i Vasa inleder de ordinarie landsbygdsstudierna för vårterminen med följande kurser: *Den globala livsmedelspolitiken* (5 sp) 14.1-25.2, onsdagar kl. 13-16, och *Naturresurspolitik och förvaltning* (5 sp) 11.3-29.4, onsdagar 13-16. Målet för den förstnämnda kursen är att förmedla kunskap som rör livsmedels- och matfrågor, så att studerande kan få en överblick över livsmedelsproduktion, konsumtion och livsstil i en globaliserad värld, medan den andra kursen har som mål att presentera och analysera aktuella frågor inom dagens naturresurspolitik och förvaltning. Förändringarna i Finland kopplas till utvecklingen i EU och de nordiska länderna. *För närmare information om landsbygdsstudier och kursprogram se webbadressen <http://www.abo.fi/student/landsbygdsstudier>.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet utkommer en gång i veckan och sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
